СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 184. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 21-го вересня 1944. No. 184. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, September 21, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ВИКАЗУЄ ПІДГОТОВУ РЕКОНВЕРЗІЇ ВОЄННИХ АҐЕНЦІЙ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав лист до директора буджетового бюра Гаролда Смита з домаганням, щоб він перевів розсліди над існуючими воєнними аґенціями і підготовив так скоро, як лише можна, їх переміну на час миру. Багато із існуючих аґенцій, викликаних воєнною потребою, мусить бути цілковито покасованих, а з тим і багато робітників буде відправлених. Реформа буде переведена з кінцем війни, одначе пляни мусять бути вже готові. — Одною з найбільших воєнних аґенцій є Рада Воєнної Продукції і вона одна з перших впаде жертвою переміни воєнного ладу на мировий. Деякі бюра будуть скасовані з покінченням війни проти Німеччини, інші аж після загального закінчення війни.

ҐУБЕРНАТОР ДЮЇ В ЗАЛІЗНИЧІЙ КОЛІЗІЇ.

КЕСЛ РАК (Вашинґтон). — Ґубернатор Тамес Е. Дюї, після виголошення своєї промови у Портленд, Ореґон, виїхав в дальшу подорож на побережжу Тихого океану. Його потяг, складений з 13 ваґонів, наїхав на пристанку на особовий потяг залізниці лінії Ґрейт Нортерн, у віддалі 60 миль від Портленду. Крім малого потовчення його жінки і двох ґазетярських репортерів, ніхто не потерпів бі[illegible] шкоджень. — У промові в Портленд Дюї звер[illegible] вістря проти цих прихильників президента [illegible]велта, що кажуть, начебто Рузвелт був незаступ[illegible] в адміністрації Злучених Держав. Дюї твердить [illegible] нема такої людини ні в Америці, ні в цілому світі, якої не можнаб заступити. Він сказав теж, що мир не може бути залежний від розмов кількох заприязнених провідників.

БРАВДЕР ПРО ВИБОРЧУ АКТИВНІСТЬ КОМУНІСТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Ирл Бравдер, колишній ґенеральний секретар Комуністичної Партії, а тепер голова Комуністичної Політичної Орґанізації, складав зізнання перед конґресовою слідчою комінією. Він признав, що комуністи підтримують президента Рузвелта при виборах і вони є активні в Новім Розподілі, в Комітеті Політичної Акції Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО) а також в Американській Федерації Праці та в різних демократичних і републиканських орґанізаціях. Він заповів, що „одного дня ми будемо мати своїх представників і в конґресі".

БІЛЬШІСТЬ ЖІНОК ПОКИНЕ ВОЄННУ ПРАЦЮ.

ШІКАҐО. — Яких 68 відсотків жінок, що працюють тепер у воєннім промислі, приготовляються покинути працю після війни — таке сказала на річній конвенції Американського Леґіону пані О. Ґан із Америкен Ліджен Окзиліярі. Ці вісти подала вона на підставі відповідей до працюючих жінок на окремий квестіонар, висланий комісією для післявоєнного плянування. Пані Ґан твердить, що жінки пересічно говорять таке: „Коли вояк потребує праці, я готова йому передати моє заняття".

СОВЄТСЬКІ ДІТИ УЛАДЖУЮТЬ ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — Ди Мюзіюм оф Модерн Арт за спонукою орґанізації Нешенел Кавнсил оф Америкен-Совєт Френдшип уладжує виставу мистецьких виробів, що їх прислали сюди „совєтські діти" вчасі їх евакуації до Узбекістану з околиць навіщених війною. В комунікаті музею сказано, що праці походять від дітей з околиць Ташкенту, а головно з Узбеку, одначе там були діти не лише з цих околиць Совєтського Союзу, але теж і з інших.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ ЗАВОРУШЕННЯ З ПРИЧИНИ ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — Директор Бюра Краєвих Економічних Розслідів Веслі Мичел оприлюднює свої помічення, що теперішні робітничі платні в Америці є найвищі в цілому світі, і то не лише при заплаті за годину праці, але теж і в цілорічних зисках. У минулому звичайно робітники осягали найвищу плату вчасі післявоєнних перемін. З покінченням війни багато робітників потратять свої заняття і мусять шукати праці в післявоєнних підприємствах. Багато Юній теж підупаде, бо вони залежні від воєнної праці. Внаслідок цього прийде пора переміни робітничих платень. Через ослаблення юній робітник буде зданий на свої сили, а з цього знову вийдуть різні заворушення.

УРЯД ПЕРЕБРАВ ЩЕ ДЕВЯТЬ КОПАЛЕНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок спору між копальняними підприємцями і Юнією Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, який робить неможливим порозуміння між обома сторонами, а через те копальні вугілля остають нечинні, президент наказав перебрати під управу уряду дальших 9 копалень.

Американські повітряні лінії опояшуть цілий світ

НЮ ЙОРК. — Пан Амерікен Ворл Ервейз оповістила прилюдно вперше повний плян наладити американське комерціяльне летунство довкруги земного ґльобу. Водночас оприлюднено, що підприємство внесло зголошення на дві нові лінії. Одна з цих ліній обійме летунство між Ню Йорком і Москвою через Нову Фундляндію, Лабрадор, Ісляндію, Норвеґію, Швецію й через Ленінград. Ця лінія обійме 6,400 миль. Друга лінія піде із Сіетл, до Кантону в Китаю через Номе на Алясці. По дорозі візьме острови Курилі, Токійо і Шанґгай. Ця дорога обійме 6,830 миль. В той спосіб літаки під американським прапором будуть літати по цілім світі.

АРМІЯ ПЕРЕДАЄ ЮНРРІ ВЕДЕННЯ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ДОПОМОГОВОЇ АКЦІЇ

МОНТРЕАЛ. — Рада Адміністрації Ріліфу й Реґабілітації Обєднаних Держав (ЮНРРА) дістала урядове запевнення, що військова влада відступить цій орґанізації ведення допомогової акції в европейських краях так швидко, як це буде можливе після заняття території якогось краю. Заяву в цій справі зложили злучені воєнні штаби, представлені на нарадах.

При цій нагоді військові представники вияснили невдачу з ріліфом в Італії. Причиною було це, що достава припасів до Італії не могла бути правильно переведена через воєнні операції в Італії та через опанування німцями великої частини водної дороги.

СЕКР. ГОЛ ОБОРОНЯЄ ПРОВОЛОКУ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ДОМБАРТОН ОВКС

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол дав до зрозуміння, що не можна надіятися швидкого успіху в нарадах Америки, Анґлії й Росії в Домбартон Овкс просто тому, що це важка справа. Він згадав, що внаслідок різних непередбачених подробиць конференція може затягнутися довше, ніж було пляновано. Він сказав сенаторам, які прийшли до нього по інформації, що такі питання, які непокоїли людство через 400 літ, не можуть бути вирішені впродовж кількох днів або навіть кількох місяців. Він також заявив, що коли прийде до якогось порозуміння, то треба буде компромісів та уступок, а потім довгого часу, щоб дати нагоду випробувати заключені умови.

Фінляндія підписала примиря з Совєтським Союзом

ГЕЛЬСІНКІ. — Заступник фінського премієра, Ернст фон Борн, подав фінцям деякі подробиці примиря між Фінляндією й Росією, що його власне підписано в Москві. Договір має 23 пункти. Деякі з них „елястичні", себто покищо не знати, що вони властиво будуть означати. Фінський уряд називає примиря незвичайно важким.

РОСІЇ ПРИЗНАНО УЧАСТЬ У ЗАРЯДІ МАДЯРЩИНИ

РИМ. — Як аліянтські війська займуть Австрію й Мадярщину, адміністрація цих країв буде складатися з представників Америки, Британії й Росії. Догадуються, що це зроблено на виразне домагання Росії, котра домагається впливу на заряд країв, що сусідують з нею.

НІМЦІ ДАЛІ ПРОБУЮТЬ РОЗДІЛЮВАТИ

БЕРН. — „Дойтш Альґемайне Цайтунґ" атакує Еспанію за те, що мовляв вона не може подивитися на світ, не заклавши британських окулярів. Ґазета пригадує Еспанії ще раз на большевицьку небезпеку та закликає її завернутися назад до Анти-Комінтерну. Вона остерігає еспанців, аби не думали, що пиринейська границя така певна, бо перемога Аліянтів означає теж тріюмф Росії. Каже вона, що піддаватися британським впливам це одно, а Росії це друге.

АЛІЯНТИ ОСТЕРІГАЮТЬ ІТАЛІЙСЬКИЙ УРЯД В СПРАВІ ЛІНЧІВ

РИМ. — Аліянтські уряди дали до зрозуміння італійському урядови, що як він не потрафить здержати самосуди юрби, то він цим докаже, що не може правити краєм. Італійський уряд збирається перевести правильний суд над італійськими фашистівськими поліційними урядовцями, що видавали італійців на розстріли німцям.

Тимчасом лінч віцепрезидента римської вязниці Доната Карети стрінувся зо загальним осудом італійської преси; тільки комуністичний орган „Уніта" не тільки обороняє юрбу, але й закидує урядови невиконання обовязку.

БРИТАНІЯ ТВОРИТЬ ЖИДІВСЬКУ БРИҐАДУ

ЛОНДОН. — По пятьох роках сіоністичної кампанії за створення жидівської армії британське міністерство війни подало, що при британській армії буде створена жидівська бриґада з жидівських баталіонів, набраних у Палестині.

ПРОПАҐАНДА ПРОТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

МОСКВА. — „Червона Зоря", орган червоної армії, остерігає Аліянтів, щоб після цеї війни не пустили безкарно німецьких воєнних злочинців, як це вони зробили після першої. Росія домагається, аби кожного такого злочинця доставити на суд у місцевости, де він допускався воєнних злочинів. Наприклад, румунського диктатора Антонеску малиб судити в Одесі.

ЖЕРТВИ НАЦІСТІВСЬКОГО ТЕРОРУ В ФРАНЦІЇ. — На образку бачимо накриті тіла французьких патріотів, що їх націсти помордували в паризькій тюрмі як тих, що були запідозрені в підпольній акції. Члени Французького Червоного Хреста, що їх бачимо стоячих перед рядом трупів, пробують розпізнати помордованих.

БРИТІЙЦІ БЛИЗЬКО НІМЕЦЬКОЇ ГРАНИЦІ

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Британська Друга Армія перейшла ріку Мас і найшлася вже на окраїнах міста Ноймеґена, що лежить на німецькій границі 14 миль на північний захід від північного кінця Лінії Зиґфрида.

Взагалі ціле праве крило німецької оборони валиться під ударами трьох аліянтських армій. Американська Перша Армія наступає на німецьке місто Дірен, що лежить 20 миль від Кельна. Дірен уже бомбардує артилерія армії ґенерала Годжеса. Вона заняла Сітард та Ґефен, 17 миль поза Аахеном.

Поза цими лініями страшне спустошення в німецьких оборонних лініях та комунікаціях зчиняють аліянтські бомбовики й боєвики. Головними цілями атаків були міста: Гам, Сест, Ессен і Кобленц.

ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ НЕ СЛУХАЄ ГІТЛЕРА.

Американські кореспонденти при Першій Американській Армії замічують, що німецьке цивільне населення в своїй більшости не послухало приказу націстичного уряду евакувати околиці, загрожені аліянтським наступом, та відступити вглиб Німеччини. Вони добачують у цьому непослуху Гітлерови поважне заломання воєнного настрою у запіллю.

Назагал німецьке цивільне населення трактує аліянтські війська як нещасливу конечність. Більшість німців поводиться супроти американців зовсім коректно. Тільки інколи можна бачити німку, як вона схопить з вулиці дитину, що ввійшла в дорогу американцям. Звичайно одні других зовсім іґнорують. Колиж приходить до розмов, кореспонденти часто відкривають у німців поражаючу іґнорацію політичних і військових фактів. Один парубок наприклад говорив одному кореспондентови, що батько служить у німецькій армії й воює в Нормандії; видно не знав, що там бої скінчилися багато тижнів тому.

БОЇ МІЖ ДАНЦЯМИ Й НІМЦЯМИ.

СТОКГОЛЬМ.—Німецька окупаційна влада проголосила в Данії стан облоги, як вона каже, „тільки поліційного характеру". Приказ видано після боїв між німецькими окупаційними військами й данською поліцією, котрі виступили збройно, коли німці почали їх розброювати й інтернувати. Їм на допомогу прийшли відділи данських патріотів. Поліція перестала опір, аж тоді, як німці виставили артилерію. Німці інтернували 12,000 поліцаїв і на їх місце завели поліцаїв, ними підобраних.

В німецькій акції в Данії шведська преса добачує очайдушне утвердження всіх оборонних заходів. Йде воно по лінії подібних заряджень в інших окупованих краях.

МОСКВА ПОТВЕРДЖУЄ ОФЕНЗИВУ НА ПІВНОЧІ.

ЛОНДОН. — Московські комунікати нарешті ствердили, що червона армія справді повела на північному фронті проти Балтику велику офензиву, як про це доносили німецькі комунікати. Три російські армії за 4 дні цеї офензиви заняли 2,800 місцевостей, захопили важний залізничий узол Вальґу та добули Кекаву, що лежить усего 7 миль від Риги.

Російські війська на Балкані підсунулися поважно до мадярської столиці Будапешту й юґославської столиці Білгороду. Совєтські бомбовики атакували мадярську столицю в понеділок уночі. Берлін каже, що деякі російські війська вже перейшли границю властивої Мадярщини в Арадщині.

Московський комунікат не говорить нічого про бої коло Варшави. Берлін подає, що росіяни вживають під Варшавою нові Сталінівські панцирні авта та перейшли Вислу на північ від Варшави. Виходило би, з того, що червона армія робить поважні зусилля аби звільнити з німців Варшаву.

НІМЦІ ПРОБУЮТЬ ЗЄДНАТИ СОБІ РОСІЙСЬКИХ КОЗАКІВ.

БЕРН. — Невтральні дипльомати доносять з Берліну, що Гімлєр повів переговори з російським ґенералом Андрієм Власовом за створення козацьких і подібних інших полків, які мали би стати частиною німецької армії.

ДАЛЬШІ УСПІХИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІНВАЗІЇ ОСТРОВІВ ПАЛАВ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські інвазійні сили на островах Палав тішуться дальшими успіхами. Маринарі на Пелелію перетривали критичну пору й заняли від ворога ланцюх горбів.

Японці пробували бомбардувати Моротай, але війська ґенерала МекАртура їх відбили.

НОВА МОРСЬКА ПЕРЕМОГА АМЕРИКАНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подає вістку про найбільший полов японських кораблів американської фльотилею субмарин. Вони знищили японцям 29. кораблів, у тому числі три воєнні.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За ліквідацію націзму

Зприводу вступлення американських військ на територію Німеччини проголосила „Американська Розсильна Радіова Стація в Европі" німецькому населенню, чого йому сподіватися по заняттю німецької території аліянтськими військами. Мовляв, на европейському воєнному театрі на окупованій території встановляється аліянтський військовий уряд під кермою головного команданта аліянтських військ. Цей уряд буде до певного часу головною законодатною, судовою й виконною владою. На чолі цеї влади буде стояти начальний командант аліянтських військ як військовий ґубернатор. Цей аліянтський військовий уряд буде вважати своїм безпосередним завданням підпомагати мілітарним операціям аліянтських військ, а одночасно винищувати національний соціялізм (націзм). В тій цїли той уряд буде усувати з відповідальних становищ всіх членів націстичної партії та всіх вояків націстичної поліції („SS") та всіх, що грають провідну ролю в націстичнім режимі.

Цей заклик є першим явним обявом протинацістичної програми аліянтських військ. В ньому міг би хтось добачити обіцянку німцям звільнити їх від націстичного ярма, але в заклику нема ні одного слова, яке можнаби взяти за познаку, що Аліянти думають такою обіцянкою перетягнути німців на свій бік. Здається, що Аліянти зовсім себе нині не дурять надією на якийсь поважний демократичний рух у Німеччині. Очевидно, вони припускають, що в міру окупації німецької території будуть виступати перед Аліянтами люди, які їм будуть присягатися, що вони все були проти націзму й за демократію; Аліянти такими запевненнями певно не будуть вдоволятися, бож нині з приміру Франції, Бельґії, Польщі, Греції, Югославії вони добре знають, як справжні демократи зазначують свою демократичну віру й ворожнечу до націзму. Аліянти знають, що десять літ панування націзму над Німеччиною мусіли поробити поважні впливи на наставлення німецької молоді. Аліянти знають, що добуття Німеччини з націзму це не короткий процес, але процес, який забере довгі роки.

Націстичний уряд зо свого боку не дармує, і він просто рівночасно з аліянтським закликом про нищення націзму почав кампанію проти американців. Як Гітлєр давніше страшив німців дикунством росіян, так він тепер став переконувати німців, що „під ґенґстерами Злучених Держав не буде гірше, ніж під запятком мешканців сибірських степів". Якби Гітлєр немав до діла з інтеліґентним народом, то така лінія пропаґанди моглаб показатися фатальною, бо вона підсуває інтеліґентним людям не питання, чи краще під американською окупацією, ніж під большевицькою, а радше питання: чи краще під націзмом ніж під аліянтською окупацією? Зрештою, навіть протиставити американську окупацію большевицькій для думаючої людини значить признати певну прогру. Та чи додумається до того просякнутий націзмом німець?

Бенеш про свободу преси

Сказати, що якась держава впала тому, що в ній не було свободи преси і правдивих інформацій про світові події, значить сказати тверде слово, особливо коли це говорить особа, що була головою тої держави, що впала. А саме таке сказав у Лондоні про свій край д-р Едвард Бенеш, що ще далі вважає себе президентом Чехословаччини, у розмові з президентом американської новинкарської аґенції, відомої під назвою Юнайтед Прес.

Очевидно, що сказані Бенешом слова відносяться до того часу, коли то по мінхенськім договорі зависло над Чехословаччиною націстівське лихо. Теж важне тут і те, що завваги Бенеша є такими, що відносилися і далі відносяться не тільки до його народу і його держави, але до всіх народів і до всіх держав. Тому саме й звертаємо на них увагу.

Бенеш, особливий приятель Советів, що є можна сказати, в ласках у Сталіна та допомагає йому забирати під російський покров усі слов'янські держави, включно з його власною, сказав у Лондоні щось таке, про що він, як це дивно не виглядає, певно не мав би відваги заговорити в Москві. Та навіть якби був і здобувся на таку відвагу, то річ ясна, що такі його слова, які він сказав би про свободу преси, не булиб з Москви ніким нікуди передані... Бо як можна говорити в Москві про таке, що **„вільні народи мусять мати незалежну пресу"!** Як можна сказати міліонам під Советами, що нема свободи там, де нема вільної преси, коли в Советах, як у кожній тоталітарній державі, не може бути навіть мови про якусь свобідну і незалежну пресу.

Очевидно, що д-р Бенеш усе те добре знає, бо не може того не знати. Тому саме не можна ніяк зрозуміти, як такий практичний політик як Бенеш може заповідати, що в новій Чехословаччині, в якій Праґа буде малою філією Москви, буде могла істнувати якась вільна і незалежна преса, яка буде передавати тільки самі правдиві факти.

Можливо, що по війні настануть якісь чуда. Тоді можна повірити і в те, що заповідає Бенеш. Та Бенеш певно не є настільки віруючим, щоб вірив у чуда! Він раціоналіст.

Бенеш каже, що нема свобідного народу без свобідної преси, доповняючи це важне твердження тим, що якщоб по війні такої свободи не було і народи знов не малиб нагоди знати правду про відносини в світі, то це доведе знов до нової війни.

І знов слушна заввага. До цього ще вартувалоб дістати тільки вияснення на те, як Бенеш уявляє собі свободу преси у будуччині в Советах і тих краях, що будуть під їхнім диктатом чи „покровом", а між якими буде займати видне місце його рідний край, який він сам під цей покров піддав. Очевидно, що іде тут про правдиве і чесне вияснення, а не про дипльоматичну крутанину чи просто неправду.

Ми стопроцентово годимось з поглядами д-ра Бенеша про свободу преси. Вони і так не є властиво його власними поглядами, а тільки повторенням того, що визнає кожна справді свободолюбна людина. Це є повторенням того, що вже було висказане визначними американськими особами та установами, включно з представником нашого департаменту стейту. Та справа в тому, що по цій війні певно й сліду не стане з націстівських і фашистівських кайданів, наложених на пресу та інші джерела інформацій, та на тім лихо не скінчиться, бо тим ще не зліквідовано усіх перепон. Бенеш це знає, а що так довго перебував у Советах і кував там нову долю для свого краю, повинен би щось і про це сказати, а це є навіть у його власнім інтересі. Себто в інтересі його власного народу і його власного краю, якщо він хоче принести їм ту демократію, про яку він давними часами так багато і так часто говорив.

Проф. Микола Чубатий.

Виправа Совєтської Росії на Балкани

II.

Пятидневна війна з Болгарією.

Кілька тижнів по вибуху німецько-російської війни удалося Німеччині перетягнути Болгарію на свій бік. В Болгарії була все серед мас поважна струя русофільства, одначе надія Німеччини позискати Болгарію на свій бік виходила з того, що Болгарія бажала відзисканти території, втрачені по першій світовій війні в користь Греції та Югославії.

Росія роками дивилася на пронацістичну поставу Болгарії доволі спокійно, хоч в Болгарії були постої німецького війська, а болгарські пристані Бурґас та Варна стали найважнішими пристанями для німецьких субмарин та кораблів. Не зважаючи на те, що болгарські війська обсадили часть окупованої югославської території, Росія немов вдавала, що цього всього не бачить і війни Болгарії не виповідала. Що більше: в Софії без перерви сидів совєтський представник.

Совєтська Росія поступила так тому, бо не хотіла дразнити Болгарію, лишаючи свій престіж на боці. Змінила одначе своє відношення до Болгарії аж тоді, коли її війська найшлися над Дунаєм в Румунії, отже тільки через ріку на границі Болгарії. Аж тоді, коли Росії треба вже було вступити на балканський півостров, Кремль голосно на цілий світ проголосив війну Болгарії. Мовляв за це, що Болгарія помагає постійно Німеччині у веденні війни проти Росії. Це, чого Совєти не виділи впродовж трьох літ, побачили нараз аж тепер, коли Німеччина вже майже побита, а Болгарія й без того поробила кроки, щоб остаточно зліквідувати постій німецьких вояків на болгарській території.

Отже Совєтській Росії потреба було виповісти Болгарії війну на це, щоб могти окупувати болгарську територію та наблизитися до Константинополя. Без воєнного стану з Болгарією годі булоб окупувати цю країну, тому тепер треба було виповісти їй війну. Не про Болгарію йде тепер червоним росіянам, а про це, щоб обсадити турецьку границю, дійти до еґейського моря та в пригожий момент одним скоком захопити морські проливи.

Дійсно одним блискавичним рухом Росія впродовж двох днів посунулася вздовж болгарсько-турецької границі та дійшла до еґейського моря вже на території Греції. Тим способом російські війська дійшли з одного боку до еґейського моря, з другого боку наблизилися тільки кількадесять миль до вікової цїли російської політики — до Царгороду та до морських проливів Босфору та Дарданелів. Цей шалено скорий марш, понад 60 миль денно, відбувся очевидно без найменшого опору болгарської армії та був пояснюваний як охота совєтської армії відтяти німців, що ще досі держать Грецію, а навіть далекі на полудні грецькі острови.

Річ природна, що такий зворот Советів мусів здивувати в першу чергу Туреччину та Анґлію. Мала Болгарія відразу попросила завішення зброї, змінила міністерський кабінет на проросійський і дійсно за несповна тиждень війна Советів з Болгарією закінчилася. Болгарія дістала вже тепер завішення зброї. Замітне, що в комісії про завішення зброї найшлися теж представники Анґлії. Російські війська осягнули свою першу рунду у змаганню за Константинопіль. Чи підуть дальше і коли?

Туреччина у воєнному поготівлі.

Замітне, що того самого дня, в якім Росія поставила ультимат Болгарії та рушила на окупацію тої полудньово-словянської країни, в тім самім дні появилася доволі різка стаття в московській Правді проти Туреччини. Туреччині закидається, що вона дальше прихильно ставиться до німців, дарма, що вона зірвала з Німеччиною д и п л ь оматичні звязки. Пресова атака на Туреччину у цей якраз час дуже знаменна, бо Туреччина, щоб показати свою добру волю випустила на волю совєтських атентатчиків, засуджених за замах на особу німецького амбасадора Папена.

Вже кільканацять днів тому доносила преса про якусь мобілізацію в Туреччині, дарма, що Туреччина з ніким не є у війні. Таку ситуацію Туреччина здавна передбачувала і тому вже давніше звязалася з союзом з Анґлією та у в[illegible] торговельних умовах, як н[illegible]ральна держава, не домагала[illegible]за доставш гроша, тільки з[illegible]ої або матеріялів, безпосердно конечних до ведення війни. Таку торговельну політику примінювала вона і до Анґлії й до Німеччини.

Анґлія слідкує за подіями.

Та справа морських проливів з Чорного моря у Середземне життєво заінтересовує також Анґлію, як цю морську державу, що у своїх руках держить всі ключеві позиції, потрібні до панування над Середземним морем. Як впродовж десяток літ, так відай і тепер, Анґлія противна цьому, щоб Совєтська Росія дістала вільний вихід на широке Середземне море та ставала поволі морською державою, виростаючи на конкурента Анґлії до панування над морями.

Тим життєвим заінтересуванням Анґлії, щоб Константинопіль та морські проливи не дісталися Росії, можна тільки пояснити знаменний факт, що в комісії про завішення зброї з Болгарією найшлися також представники Анґлії, дарма, що при переговорах про завішення зброї з Фінляндією чи Румунією таких представників Анґлії нема. Це тільки доказ, що Анґлія теж уважно слідкує за подіями на балканським півострові.

Другий такий знаменний факт, це недавна особиста конференція премієра Чорчіла з комуністичним югославським партизаном Тітом, над яким Анґлія розвинула свій протекторат.

Замітний також і цей факт, що рівночасно з маршом російських військ через Болгарію вздовж болгарсько - турецької границі до еґейського моря появилися якісь аліянтські війська на терені Югославії. Що це за війська, покищо ближче невідомо, одначе про їх істнування згадується в аліянтській пресі. Ціль тих якихсь ближче невідомих аліянтських військ на балканськім півострові офіціяльно пояснюють теж потребою замкнути німецьким військам в Греції відворот до Німеччини. Та можливо, що йде там ще і про щось інше.

Постанови московської та теґеранської конференції перед нами закриті і ми не знаємо, як далеко призначено там сферу впливів Росії, а де вже зачинається сфера впливів Анґлії; кому там призначено Балкан. Колиб ми їх знали, тоді доперва можнаб зрозуміти оскільки російська пенетрація на балканськім півострові була вже там уплянована, а оскільки вона вже є поза пляном, який Совєти стали розширяти в свою користь, можливо і не по інтенції постанов тих конференцій.

Балканський півостров вважала все Росія доменою своїх впливів, у чім її давніше перешкаджала Австрія та Німеччина. Нині, коли тамтих сил немає, в першу чергу Анґлія живо заінтересована у цьому, щоби Балкан не став ось такою російською доменою, а тим самим, щоб Совєти не стали на Середземному морі поважним кандидатом на сильну морську потуґу.

Російська експанзія на полудне та Україна.

Російська експанзія на полудне та її бажання загорнути в свої руки морські проливи, а тим самим бажання Росії з українського Чорного моря розбудувати свою морську силу, живо заінтересовує Україну. Розбудова російської потуги на полудні може мати для України добрі або й лихі наслідки. Колиб Україна була правдиво союзною республикою Совєтського Союзу, а не фікцією републики, то балканські пляни булиб корисними для України, бо розбудова воєнної та торговельної фльоти на Чорному морі, булаб на ділі розбудовою фльоти України. Та так не є.

Україна не є дійсною союзною републикою Совєтського Союзу, а є тільки фіктивною републикою; наділі провінцією централістичної Росії. В такім випадку балканські пляни Росії є шкідливі для України. Забрання Совєтами Константинополя ослабилоб сильно Туреччину, а відомо, що Туреччина, це чи не одна із тих нечисельних держав, що вже від часів гетьмана Мазепи видить свою животну користь у повстанню самостійної української держави. Тому всяке ослаблення Туреччини є некорисним для справи визволення України та відтягає ось таке визволення на дальші часи. У таких обставинах скріплення Росії ще й як морської сили через Чорне море ослабилоб ще більше Україну. На Україну тягнулиб сотні тисяч росіян з півночі на полудне та щораз більше ослаблювалиб український характер України. Наплив торгових людей та

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

51)

Гусари вважали Паволоцького загинувшим. Жалували його, та добровільно йти розшукувати — може з причини великого перемучення — не виявляли охоти. Найшлися й такі, що ремствували на розпорядження, підмовляли й інших.

— Бачите, — казали. — Як полковник десь пропав, то готові ще одну сотню знищити, щоб його віднайти. А за нашого брата ніхто і не спомяне. Мало ранених зіставив Паволоцький на ласку ворога? Дістав те, що заслужив... Поженуть Паволоцького шукати, наражуватимуть на ворожі кулі, а Паволоцький може де вже у ворожому штабі чай з румом попиває...

— А може й лежить де поранений, не може ворухнутися, — говорили совісніші.

— То так йому й треба! Чого вів нас у пастку? І інші сотні наступали, але з ворогом і не зустрілися, а йому, бач, генералом скоріше хочеться бути... Діпняв, чого хотів...

На таку ворожість Паволоцький не заслужив. Підняласяся суперечка. Готові були з нарікаючими розправитися кулаками. Ті посмирніли, відговорювалися:

— Ну, то йдіть, шукайте, чиж ми вас непускаємо? Ще й перехрестимо на дорогу. Чогож тут кричите, бороните, а самі ні з місця. Ось вечорітиме незадовго...

— Мусите йти й ви!

— Як нам забагнеться... Викликують охотників же... Хтож тут може нас заставляти?

— Будуть ті, що заставлять. Ех, ви!... Чи ліпше вам по наказу йти? Старшого все хочете над собою?

— Не треба й старшого. Я сам їх заставлю — кричав Склярук.

— А самий підеш?

— Колиб не йшов, то й тебе дурня не заставляв би. Так хто йде? — питався.

Зголосилося на охотника зо двадесятки гусарів. Склярук пішов доложити заступникови команданта Алібекову свою виправу. Через кілька хвилин вернувся з поручником князем Вачнадзе і охотники відійшли.

Розсипавшись поодинці гусари обшукували ліс. Кожний побоювався, що розшуки будуть безуспішні, коли стемніє і кожний поспішав. Пильно оглядали кущі, повалені дерева. Проминули ліс. Іти далі ставало небезпечним з огляду на близькість ворога. Зіставивши гусарів оглядати окраїну лісу, Вачнадзе з чотирьома потиху скрадався далі, до місця, де він в останне бачив, як Паволоцький відстрілювався.

Не далі тридцять кроків від кущів заглянули лежачу людину й забувши всяку обережність кинулися до неї. Це був Паволоцький. Лежав навзнак широко розкинувши руки, без жадних ознак життя. В кількох кроках від нього валялися папаха і кріс, який випустив з рук мабуть падаючи. Всі схилилися сумно над своїм командантом.

— Неживий? — пошепки запитували поручника.

— Все одно, заберемо з собою. Тіло відпровадять до рідні... — також шепотом відповів Вачнадзе. — Але заждіть... Я зараз...

Взяв за руку. Живчик ледви чутно ще бився.

— Живий ще!—сказав втішно. — Але знепритомнів від упливу крови.

Розтягнув шинелю і блюзу й тоді побачив всю в крови сорочку. Подивившися, куди Паволоцький ранений, сумно похитав головою.

— Трудно сподіватися, щоб вийшов ще живим. Рана небезпечна сама по собі, а ще й крови стільки виплило. А може й вдасться врятувати... Скоріше лагодьте носилки.

Двох гусарів скинуло з себе шинелі, зложили їх до купи полами, в рукави простромили два кріси, й примітивні носилки були готові. Обережно підняли Паволоцького. Він тихо застогнав.

— Може ще й вийде, коли не вмер до цього часу, — потішав поручник гусарів. — Ну, з Богом... Рухайтеся, але уважно. Йдіть рівно, в ногу. В лісі уважайте.

В кущах поручник свиснув гусарам збиратися. На свист збіглася решта охотників. Затакав скоростріл чуйного ворога.

— Найшли? Живий? — перепитували носильщиків.

— Так, хібаж не бачите? Живий ще...

— Той Богу дякувати... — говорили ті задоволено.

— Хлопці! — звернувся до всіх Вачнадзе. — В чотирьох на переміну нести команданта, а решта давай побезпокоїмо австрійців. Дамо по кілька стрілів, нехай думають, що знов наступаємо. Цілу ніч не спатимуть...

Гусари охочо погодилися. За хвилю загрохотали стріли. Ворог затривожився, підняв стрілянину й собі, далі став пускати ракети. Та не побачив нікого. Гусари віддавши кілька стрілів, забралися, вдоволені, що встругнули ворогови маленького збитка, й дякували за освітлювання ракетами стежок, бо вже почало темніти. Ворог освітлював передпілля всюніч.

Тієж ночи віднесли Паволоцького на полковий перевязочний пункт, приміщений у гірському напів спаленому селі, разом зо штабом полку. В штабі знали вже про безнадійний стан Паволоцького і нетерпляче його дожидали. На перевязочному пункті зібралися — Сабурів, його помічник Ольшанський, полковий адютант ротмістр Барський, духовник Срібніков. Прихаїв услід штабс-ротмістр Алібеков, прибув і вірний чура Дегтяренко. Персонал містився у стодолі, там був і перевязочний пункт. Тут ранених оглядали, поправляли недбалу часом перевязку сотенних фельдшерів, і лекше ранених відпроважали до д и в і з і йного шпиталю. Тяжко ранених передержували по кілька днів, як що не було великих боїв. Того дня ранених не було.

(Дальше буде).

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

ВЕРЕСЕНЬ, 1944.

1) Спомагаючі Інституції.

Після одержання чартеру, слідуючі орґанізації стали спомагаючими інституціями У. А. Допомогового Комітету: У. Н. Союз, Провидіння, Народна Поміч. Вислано письменне запрошення теж до Українського Робітничого Союзу стати спомагаючою інституцією У. А. Д. Комітету.

2) Члени Добродії.

Допомоговий Комітет вислав окреме запрошення стати членами добродіями Комітету до наших церковних владик, Союзу Українок, Сиротинця св. Василія Великого та Дому Старців.

Рівнож Комітет вислав окремі листи та комунікати до усіх **українських священиків** з проханням піддержати працю Допомогового Комітету по місцях.

3) Дійсні члени.

На заклик Допомогового Комітету, щоби усі церковні та світські орґанізації ставали дійсними членами Комітету, відгукнулось вже багато парохій, відділів допомогових орґанізацій та Союза Українок.

Ліста дійсних членів буде проголошена окремо.

На першому місці в цій праці стоїть тепер громада Клівленд, яка скликала перше загальне віче для ведення допомогової акції й вже перевела частинну збірку та при допомозі усіх церковних та світських орґанізацій буде переводити дальшу збірку — від хати до хати. З поодиноких орґанізацій перше місце займає відділ 292 У. Н. С. з Дітройту, який сам вступив в дійсні члени та приєднав 22 спомагаючих членів.

Пані А. Кмець, предсідниця Прод. відділу Амер. Ч. Хреста в Йонкерс, пише:

It is my privilege to advise you of our member's wish to become affiliated with the Ukrainian American Relief Committee and I am enclosing a Money Order for ten dollers.

(Yonkers Chapter, Auxiliary 39. Prod.)

Успіх праці Допомогового Комітету залежатиме від числа членів. Тому треба, щоб кожна орґанізація церковна і світська та кожна свідома одиниця стали негайно членами У. А. Д. Комітету та заслали свою вкладку і аплікацію до:

UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA 23, PA.

4) Спомагаючі члени.

Велика частина наших громадян зрозуміла якслід вагу орґанізованої допомогової акції та масово голоситься в члени Допомогового Комітету. Однак ця ліста ще не повна. І тому управа У. А. Допомогового Комітету щераз закликає наших людей негайно ставати спомагаючими членами Допомогового Комітету, щоби на лісті спомагаючих членів — яка буде проголошена небаром — не бракло одного імени.

Не ждім аж „усі" станут членами Допомогового Комітету. Берім примір з жінок відділу 59 Союзу Українок з Балтимор, які по проголошенню першого комунікату негайно стали **першими членами Комітету.** Їх імена: Юлія Маніоска, Анна Чорній, Текля Качор, Й. Приймак.

Честь ось таким свідомим жінкам, що так розуміють свої народні обовязки, а разом з ними і допомогу українським жертвам війни.

Віча.

Як виказало віче в Клівленд, є дуже багато справ, звязаних з допомоговою акцією, які треба висвітлити на місці, бо вороги українського народу хапаються за найнікчемніші способи, щоби припинити, а то і розбити орґанізування допомогової акції українським жертвам війни. Тому управа У. А. Д. Комітету прохає усі громади та орґанізації влаштувати **в себе негайно віча для переведення місцевої збірки** на допомогову акцію та повідомити управу про час і місце віча, щоби заздалегідь можна було вислати бесідника, обзнакомленого якслід з працею Допомогового Комітету.

Всі відомости та запити слати на адресу:

UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 NORTH FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

Українсько - Американський Допомоговий Комітет.

УКРАЇНА НА МИНУЛІЙ МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

(2)

22. березня французький ґенерал Франше д'Еспере покинув Одесу, на яку наступали большевики і вже два дні пізніше у французькому парляменті йшла завзятуща дебата на тему: кого Франція повинна підтримувати згідно з власними інтересами та згідно із дійсною силою, на яку можна рахувати на Україні. Точний текст цієї дебати переданий у „Журналь офіціель" вказує на повну розгубленість французького уряду. Французький соціяліст Ренодель заявив із трибуни: „На Україні, справа скінчена. Тепер президентом української Республики є Раковський. Це большевизація України".

Дві ноти української делеґації на Мирову Конференцію в Парижі вислані 10. і 12. лютого, щоб Мирова Конференція визнала уряд У. Н. Р. як єдиний законний уряд, що є висловом якнайширшої маси народу — чекали на дальший хід революційних подій на бюрках французького міністерства закордонних справ. Офіціяльні французькі кола були ворожо настроєні до самостійницьких змагань українців; Анґлія, Злучені Держави та Японія ставилися до них із прихильною резервою, заціkавлені головно питанням, чи українська армія моглаб опертися большевицькому наступові. Українська справа мала тільки симпатії серед французьких політиків — у різній добі дуже впливових що саме тоді належали до парляментарної опозиції: у Бріяна, Пенлева, Стеґа та Дранклен-Буйона. Італійська делеґація була беззастережною прихильницею нашої справи, маючи у себе першорядний інформаційний архів і добрих знавців нашої справи, — в поодиноких делеґаціях були вчені та дипльомати, що більше або менше уважно прислухувався до великого перевороту на території давньої Росії. А проте Мирова Конференція відкладала із дня на день вирішення т. зв. російської справи в цілости, сподіваючись, що події їй у цьому допоможуть.

Представники української делеґації в Парижі мали нагоду станути перед Мировою Конференцією тільки у галицькій справі. На українсько-польську війну мала Мирова Конференція безпосередній вплив кілька разів приневолюючи українську армію, щоб вона припинила воєнні операції і спрямувала всі свої сили проти большевиків. Найвища Рада у Парижі мала змогу підтримувати безпосередній контакт із місією Нуленса висланого до Польщі, що мала на меті спинити українсько-польську війну. Мирова Конференція виділила теж окрему комісію для означення кордонів Польщі, під проводом амбасадора Жіль Камбона з участю (по одному) делеґатів — Франції, Анґлії, Злучених Держав, Італії та Японії.

Місія Нулянса приїхавши 15. лютого 1919 р. до Варшави, вислала до комісії Камбона телеґраму, щоб армія Галера вернулася якнайшвидше із Франції до Польщі; водночас ґен. Бартелемі в імені місії поставив українцям як беззастережну умову дипльоматичних переговорів — припинити бої. Якби українці відмовилися, то тимсамим зривають з Мировою Конференцією. 26. лютого під проводом ґен. Бартелемі радила у Львові конференція, що мала на меті накинути умови перемиря. Та вона не дала бажаних вислідів.

19. березня Мирова Конференція рішила занятися справою перемиря особисто і того самого дня за підписами Вилсона, Льойда Джорджа, Клємансо та Орляндо вислала до ґен. Розвадовського у Львові та до ґен. Павленка під Львовом радіові телеґрами з пропозицією перемиря на фронті, щоб Найвища Рада могла вислухати в Парижі обидві ворожі сторони щодо територіяльних домагань. Американець, ґенерал Керман, посередничив у Хирові, щоб перевести цю пропозицію на місці. Польські делеґати настоювали, щоб підставою порозуміння була лінія взначена ще ґен. Бартелемі 28. лютого, а не нова, пропонована в телеґрамі, і через те війна йшла далі.

16. квітня армія ґен. Галєра віхала з Франції до Польщі і того самого дня анґлійська делеґація в Парижі пробувала з власного почину довести до порозуміння між польсько-українськими делеґатами, щоб вони вплинули на перемиря в Галичині. Дійшло до порозуміння, Падеревскі приняв від американського ґенерала Бліса телеґраму, призначену для польської головної воєнної команди, але ця телеґрама переслана на руки Станислава Ґрабского, що був тоді премієром, не дійшла на вказану адресу. Ст. Ґрабскі признався аж 11 літ пізніше в одній своїй статті, що сховав її з тактичних поглядів, як шкідливу. Він знав про недалекий приїзд армії Галера.

Ще 10 днів пізніше, 26. квітня, у Парижі радила далі міжсоюзницька комісія, під проводом славного з бурмської війни анґлійського ґенерала Боти, над тим самим питанням: польсько - українським перемирям. 29. квітня вона вислухала польських делеґатів Падеревского та Дмовского, які виложили становище свого уряду, що не бачив можливости відступити від лінії боронити цілости Галичини, заселеної у своїй більшости польським населенням від XIV-го віку. Падеревскі і Дмовскі доказували, що поза українським рухом скривається німецька пропаґанда і що на випадок перемоги українців Польщі загрожує большевизм.

На другий день українські делеґати, Г. Сидоренко та О. Шульгин, відповідали на питання тої самої комісії, чи бажають перемиря, чи український уряд має вплив на все військо та всі самочинні відділи, які воюють тепер у Сх. Галичині і чи в українській армії нема німецьких та австрійських старшин.

6. травня комісія вислухала звіту ґен. Розвадовского, який приїхав із Львова до Парижа як надзвичайний делеґат у справі польсько-українського перемиря і звіту Дмовского. 8. травня відповідали на питання цієї комісії окремі делеґати, вислані галицьким урядом із Станиславова для справи перемиря: д-р М. Лозинський і полк. Вітовський. На закиди, що українська армія надалі наступає, вони відповіли, що вона не може наступати, бо є в дефензиві, кинувши всі свої резерви проти большевиків.

На другий день анґлійська делеґація приготовила для комісії 15 пунктів перемирної умови, на яку мали згодитися дві ворожі сторони на галицькому терені. Назначені комісарі від держав Антанти, окремі для обидвох сторін, малиб подбати на місці, щоб пункти перемиря вшановано. Польські делеґати діставши текст проєкту відповіли, що не можуть його приняти без порозуміння з урядом у Варшаві. Відповідь польського уряду мала так багато політичних пунктів, що чисто військова комісія, вибрана для перемиря, заявила свою некомпетенцію на них відповідати і справа вернулася назад до Найвищої Ради.

Три дні пізніше почалася польська офензива, яка змінила ситуацію на фронті в користь польської армії. 21-го травня Найвища Рада під проводом Вилсона приняла галицьких делеґатів: В. Панейка, М. Лозинського і полк. Вітовського і голову української делеґації Г. Сидоренка. Вони відповіли на питання, чи хотілиб галичани зєднатися із наддніпрянською Україною „так", далі, що бажають у Галичині припинити війну і звернути всі свої сили проти большевиків. Та це вже була наскрізь теоретична розмова. На телеґраму, вислану Найвищою Радою до ґенерала Пілсудского, щоб польська армія припинила свій наступ і заключила перемиря аж до вирішення галицької справи Мировою Конференцією, прийшла коротка телеґрафічна відповідь, що „нова польська офензива проти українців є в дійсности тільки контрофензивою, бо українська армія перша заатакувала поляків".

18. травня Найвища Рада займалася питанням, як означити остаточно кордони Польщі та України. І. Борщак у своїй книжці подає дужеподрібно дискусію на цю тему між представниками поодиноких держав; погляди Балфура, Ленсінґа, Соніна, Пішона і Камбона залишилися на папері. 25. червня Рада Чотирьох (Вилсон, Льойд Джордж, Клємансо та Орляндо) дозволила польському урядові продовжувати офензиву аж до Збруча, щоб „охоронити особи та майно мирного населення Східної Галичини перед небезпекою большевицьких банд". Водночас польський уряд дістав дозвіл завести цивільну владу у Східній Галичині, до часу, поки Найвища Рада не виробить статуту автономії для українців. Про це і повідомив ґенеральний секретаріят Мирової Конференції українську делеґацію. (Кінець буде).

КОЛЄҐІЯ ЕЛЄКТОРІВ

У перший вівторок в листопаді 40 до 50 міліонів американців заявлять своїми голосами, кого вони хочуть мати президентом на найближчих чотири роки. Загально прийнято, що хто дістане більшість голосів, той обійме в січні провід держави. Надії і по закону воно не конче так.

У президентських виборах 1876-го року Тилден дістав 250,000 голосів більше, ніж Ротерфорд Б. Гейс, але президентом став Гейс, а не він. В 1888-му році Клівленд мав сто тисяч голосів більше, ніж Бенджамин Гарисон, але президентом став Гарисон. Таких випадків було більше, а все це через те, що згідно з конституцією виборці голосують не безпосередно на президентського кандидата, а на електорів, які звичайно зобовязуються голосувати на ставленика своєї партії.

Конституція Злучених Держав приписує, що населення має вибрати в листопаді стільки виборців „електорів" з кожного стейту, скільки цей стейт має представників у конґресі і в сенаті. Ті електори після виборів вибирають президента. У перші десятиліття Злучених Держав електорів призначували стейтові леґіслятури. Тепер їх вибирається загальним голосуванням згідно з виборчими законами кожного стейту. Ті електори творять так звану „колеґію", яка більшістю голосів вибирає президента. Голосування відбувається поштою: електори шлють свої „балоти" на руки предсідателя сенату, який провірює їх в присутності представників обидвох конґресових палат і офіціяльно проголошує вислід.

Конституція не приписує виразно, що електори мають голосувати так, як їм це наказують виборці. Вони мають право знехтувати „волю народу" і вислід голосовання „колеґії електорів" може бути цілком відмінний від того, як голосував загал виборців. Правда, цього дотепер не бувало, але на початку цьогорічної кампанії було чути погрози з деяких стейтів, що електори тих стейтів, хоч є членами партії, яка величезною більшістю призначила свого кандидата на президента, залишать за собою волю голосувати на кого іншого, а не на нього.

Було вже багато проєктів, щоб змінити конституцію і скасувати колеґію електорів. Вона до великого ступня по суті несправедлива. Наприклад в останніх виборах 53,000 виборців стейту Невада вибирали трьох електорів, а сто разів стільки виборців стейту Ню Йорк тільки 47. Звідти воно й вийшло в минулому, що деякі президенти мали менше голосів у загальному голосованні, але все таки були вибрані, тому що захопили стейти з нечисленним населенням, а з важними електорськими голосами. З другого боку електорське голосовання подає неправильну картину сили перепавших кандидатів. Вісім років тому Лендон дістав в електорській колеґії тільки півтора відсотка голосів всіх електорів, хоч здобув 35% всіх голосів. Чотири роки тому Вилкі мав лиш 15% голосів електорів, хоч здобув 45 відсотків голосів загалу виборців.

Тому то тепер піднімаються голоси, щоб колеґію електорів скасувати, та щоб вибір президента відбувався безпосереднім голосованням населення. Модерні способи комунікації, прилюдна контроля преси і радіо та демократична зрілість загалу населення зробили цю колеґію застарілим пережитком, який в теперішній час є більше завадою ніж підпорою справжньої політичної демократії.

Загальна Рада — ФЛІС

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕ ТІ, ЩО ТАК ГОЛОСНО ГОМОНІЛИ?

Нігде правди діти, а приходиться українському народови переживати і в цій війні дуже важкі часи. Кидає ним судьба від одного окупанта під другого, з одної неволі у другу. І тут в Америці доводилось нам переживати не одне лихо за те, що вноминаємось за ліпшу долю для українського народу. Та якось ми те все видержали і як можемо так стараємось оживляти наше народне життя, піднімати голос в обороні свободи і незалежности України, як і збирати жертви в допомогу українським жертвам війни. Робимо це в вірі, що ніяка сила не зможе вбити свободолюбного духа українського народу, та що він таки дібється волі. Знаємо, хто і яку веде тепер працю; всі її бачимо. Знаємо, хто і як потерпів за свою чесну працю. Та коли тому всьому ближче приглядаємось, то одно впадає в очі, що з тих, що то колись ніби виявляли велику ревність у народній роботі й збірках, мало хто став діяльним в останніх роках. Це можна завважити і по громадах. Тому приходиться тепер звичайним людям кликати „великих патріотів", щоби брались на місцях до праці й помагали поширювати правду про Україну. Наш нарід у краю дав докази, як він високо цінить свободу і незалежність. Гітлер зломив собі карк на Україні й українських людях. Наші сини, що є в геройській американській армії, дають постійно щораз нові докази хоробрости і любови до Америки та ненависти до гітлеризму. Та все те діється не на те, щоб на українських землях далі панувала і по цій війні сталінська диктатура, чи щоб українські землі Польща забирала. Ось те треба нам звідси далі вияснити і проти такого протестувати. І то всім, з нашими провідниками на чолі, а в тому і з духовенством, так, як це є, наприклад, в американських поляків, де духовенство й єпископи можна сказати ведуть перед в акції за те, щоби Польща надалі затримала при собі ті українські землі, що їх мала до війни.

Отже берімся тепер усі знов до народної праці! І до оборони права українського народу на вільне і самостійне життя.

Михайло Брус,
Бетлегем, Па.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

На підтримку Українсько-Американському Допомоговому Комітетови.

На місячнім зібранню від. 292. У. Н. С. в неділю 10. вересня після звіту урядників прочитав секретар зазив Головної Канцелярії У. Н. С. в справі орґанізації відділів Українсько - Американського Допомогового Комітету та пояснив обширніше цю справу. Секретар виказав потребу такої акції та взивав брати собі приклад з таких членів, що постійно від нового року складають жертви на народні цілі та ніхто не відчув цеї данини. Міжтим яка ґарна сума призбиралася за цей час! Крім цього таки ліпше давати комусь, ніж самому брати підмогу. Отже варт діждатися такої хвилі, щоб український нарід міг від себе давати, а не просити ласки в когось.

Після цього предс. І. Форись згадав, що ці справи такі ясні, що нема вже що додавати, а це потвердили теж радний Волод. Дідик та Іван Каменецький. На поставлене і підтримане внесення рішено приступити в члени Українсько-Американського Допомогового Комітету з річною вкладкою $10, а потім почали зголошуватися члени добродії, які зложили від себе особисто вкладки. Хто мав гроші при собі, то дав змісця, а як хто не мав, то зобовязався на наступний раз зложити до рук секретаря.

У дарі зложили по $5: о. сов. С. Побуцький, Ів. Каменецький, Гр. Іваськів, Вол. Дідик, Ів. Форись, П. Кізел, Іл. Андрусевич, Йос. Королишин, Т. Заптон, С. Чистух, П. Золочівський, П. Заяць, д-р Т. А. Кібзей, П. Дунаєвський, І. Столяр, А. Повшок, М. Андрусевич, Ст. Рупа, Ст. Дулька, Т. Сисак, П. Ґардій, О. Шеремета. — разом $110. За це їм пошана й прилюдне признання.

Петро Кізел.

звязаних з розбудовою морської сили Росі причинився би тільки в більшій мірі як досі — до русифікації України.

(Кінець).

Воєнний комунікат.

Воєнні звідомлення про поступ боїв на Пацифіку повторяють новинку, що японці програють війну тому, що їм забракло нафти, амуніції і островів на Пацифіку.

Засада дипльоматії.

Дипльоматія полягає в тому, щоб дозволити людям поступати так, як їм подобається.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З Офісу Воєнних Інформацій у Вашінґтоні

Виріб воєнних матеріялів ще не скінчений.

Голова Комісії Воєнної Сили, Пол МекНат, сказав, що виріб воєнних матеріялів для американських збройних сил ще зовсім не скінчений. Навпаки, фабрики, що виробляють зброю і потрібний до ведення війни матеріял, потребують робітника.

МекНат заявив, що наближається критичний момент і продукцію воєнного матеріялу треба збільшити. Він дальше сказав, що треба збільшити виріб гармат, амуніції, будову кораблів, великих вантажних троків, великих опон, танків; треба також направляти більше кораблів, збільшити виріб полотна, радару, і треба подвоїти продукцію дерева.

МекНат є тої думки, що дотепер „робітники і працедавці доказали чудес. Вони співпрацювали і продукували все те, чого Америка потребувала. Ця співпраця мусить продовжатися, бо війна ще нескінчена. Робітники повинні триматися роботи поки ворог не підасться. Коли ви працюєте у воєнній індустрії, то постарайтеся втягнути до неї тих, що роблять не дуже потрібні до виграння війни річи. Коли ми бажаємо визволити з неволі европейські народи, то шукаймо роботи у воєнній індустрії".

Як хочете, щоб Америка якнайскорше здобула перемогу, то тримайтеся воєнної роботи.

Американські діти повинні кінчити вищу школу.

Федеральний Комісар Освіти, Джан В. Студебекер, звертає американській молоді увагу, що коли вона думає про кращу будучність, то в першу чергу повинна кінчити вищу школу. І то як хлопці, так і дівчата.

В листі до американської молоді, Студебекер пише так: „Американська армія і фльота радить молоді, що коли має на думці вступити на службу збройних сил, то повинна в першу чергу вкінчити вищу школу". А далі він звертає увагу, що „Комісія Воєнної Людської Сили заявилася за те, щоби шкільні діти, які ще нескінчили вищої школи, а працюють у воєнному промислі, покинули роботу і докінчували школу. Для воєнної індустрії це зле; не дуже добре і для родичів, які люблять гроші, але коли ми любимо своїх дітей і бажаємо їм кращої долі, то забудьмо за все і посилаймо їх докінчувати науку".

„Американська дітворо, хлопці і дівчата!", пише Федеральний Комісар Освіти, „добро вашої батьківщини вимагає, що коли ви ще не скінчили вищої школи, то покидайте все і вертайте докінчувати науку".

Памятайте, що науки ні вода незабере, ні вогонь не спалить. Не дивіться на те, що тепер добре заробляєте. Ідіть кінчити школу!

Чотири способи, як щадити опал.

Воєнна Адміністрація Опалу щераз звертає громадянству увагу, що наступної зими може нестати опалу. Вона просить громадянство щадити і подає раду, яксамо це можна робити. Адміністрація каже, що може забракнути вугля, нафти і газу. Щоби вас це не заскочило, то робіть так:

1. В першу чергу замовте собі вугля тепер. Приймайте таке вугля, оливу і інший опал, який торговець має в запасі. Будьте вирозумілі і не робіть заколоту, коли „ордер" не прийде начас. Тепер війна. Уважайте, що коли позимніє, то справа достави опалу погіршиться.

2. Не зачинайте палити в „форнесі" заскоро. Старайтеся відкладати це поки можна. Розуміється, що як в хаті є малі діти, хорі або старі люди, то запалити треба, але коли нема, то старайтесь обходитися без печі, поки можна. Як надворі гріє сонце, то в печі не мусить палитися.

3. Коли ви ще не направили і не почистили печі, то зробіть це якнайскорше. Уважайте, що коли „форнес" добре „працює", то менше зідає опалу. Не вживайте його аж поки не вичистите. Як можете, то вставте так званий „гіт контрол". Такий можна дістати в склепі, де продають печі або залізні товари („гардвер")!

4. Дуже добре зробите, коли постараєтеся понапраляти двері, вікна, інсулювати стелю, стіни і направити дах. Дивіться, щоби в хаті не було одної шпарки, якою моглоб втікати тепло. Як маєте в хаті такі кімнати, що не думаєте їх вживати, то старайтеся тримати їх зачиненими.

Ждіть на краще завтра.

Офіс Економічної Стабілізації звертається до громадянства з просьбою, щоби воно систематично дбало про „краще завтра", цебто, щоби щадило гроші, бо це ідля нього краще буде і поможе в боротьбі з інфляцією.

На думку згаданої вище інституції, найкращий спосіб складати гроші — є через купування воєнних бондів, мати банкове конто, купувати асекурацію, тощо. Уважайте, що як війна скінчиться, то маючи гроші, ви можете собі купити хату, авто, умеблювання, дати дітям нагоду навчитися вільної професії, або помогти вернувшим з війни воякам почати якийсь бизнес.

Офіс Економічної Стабілізації каже, що хто має добру роботу і заробляє більше ніж колинебудь перед тим, то не повинен їх зараз витрачувати. Тим більше, що тепер нема багато що купувати, бо товар на ринку не є першої якости. Як скінчиться війна, то все буде таньше і лпше.

Кожна родина повинна тримати рахунок, скільки грошей їй приходить, скільки йде на конечні потреби, а скільки їй лишається. Тоді лиш вона буде знати, яку часть зарібку можна відложити до банку на те, щоби по війні ці гроші принесли їй більшу користь ніж тепер.

Жінки! — не лишайте праці у воєнній індустрії.

Голова Комісії Воєнної Людської Сили, Пол МекНат, сказав, що в американській воєнній індустрії працює 19,110,000 жінок. На домашньому фронті американські жінки справляються не гірше від мужчин.

„Був час", сказав МекНат, „коли націстська пропаганда голосила, що американські жінки є ліниві, пестливі і до тяжкої роботи нездібні. Тепер американські жінки доказали, що німці писали неправду. Вони працюють у воєнній індустрії і виробляють воєнні річи, потрібні нашим збройним силам і таким же силам наших союзників. Фактом є, що американки і жінки чужинецького роду сьогодні працюють в стальоварнях, кузнях, в ткальнях, фабриках амуніції, в „фандрах" і при виробленню воєнних літаків. Іншими словами кажучи, вони працюють для перемоги, щоби приспішити день освободження поневолених націстами народів. Я маю підставу вірити, що вони не покинуть праці у воєнній індустрії, поки не здобудемо перемоги".

Жінки, які виробляють потрібні збройним силам річи, повинні триматися роботи, бо цим вони прискорять перемогу.

DATES WITH OUR GOVERNMENT

FOR THE WEEK SEPTEMBER 17 THROUGH SEPTEMBER 23, 1944

RATIONING

Sugar

Sugar stamps No. 30, No. 31, No. 32 and No. 33 are valid indefinitely for five pounds of sugar. Sugar stamp No. 40 is valid for five pounds of canning sugar through February 28, 1945.

Meats, Fats

Red stamp A8 through Z8 and A5 through G5 are now valid indefinitely.

Processed Fruits and Vegetables

Blue stamps A8 through Z8 and A5 through L5 are now valid indefinitely. After September 30 the useof one-point blue tokens will be discontinued.

Gasoline

In the 17 states of the eastern shortage area, A-11 coupons remain valid through November 8. In States outside the eastern area, A-12 coupons remain valid through September 21. A-13 coupons in the new A book become valid September 22 in the States outside the eastern area.

Fuel Oil

Period 4 and 5 coupons remain valid throughout the coming heating year. Period 1 coupons remain valid also throughout the heating year.

Shoes

Airplane stamps No. 1 and No. 2 in Book Three remain valid indefinitely.

ТАРЗАН, ч. 1043. Рішення.

„Незадовго Тарзана поставлено перед начальника поліції. Цей спитався: „Ти хто?" „Тарзан".

„Певно читав книжки?" спитався посміхаючися начальник поліції. „І певно можеш ходити деревами й вбивати львів голими руками?"

Тарзан потакнув, і начальник сказав полісменови: „Спитайся стейтового дому божевільних, чи не втік звідти хто".

Тарзан переконався, що тут його слова на ніщо не здалися. А прецінь людей треба остерегти. Він мусить ділати.